

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 58 - 95, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

BS/126/2001

PRZEWIDYWANE KONSEKWENCJE ATAKU TERRORYSTYCZNEGO NA USA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, WRZESIEŃ 2001

Atak terrorystyczny na Stany Zjednoczone wywołał w polskim społeczeństwie duże poczucie zagrożenia¹. Połowa badanych obawia się, że Polska może również stać się celem zamachów terrorystycznych, dwie trzecie nie wyklucza, iż to, co wydarzyło się w Stanach Zjednoczonych, może doprowadzić do wojny światowej. W sondażu² zapytaliśmy także o przewidywania dotyczące innych możliwych skutków i bardziej długofalowych konsekwencji tego wydarzenia.

W polskim społeczeństwie niemal powszechne jest przekonanie, że cały cywilizowany świat zjednoczy się w walce z terroryzmem (89%). Równie powszechne są jednak także obawy przed wzrostem napięcia międzynarodowego (89%). Równocześnie aż trzy piąte badanych (62%) uważa, że właśnie teraz może nasilić się terroryzm na całym świecie. Obawy te są tym większe, im niższy jest poziom wykształcenia ankietowanych. Stosunkowo najrzadziej występują one wśród osób pracujących na własny rachunek, badanych z wyższym wykształceniem i mieszkańców wielkich miast.

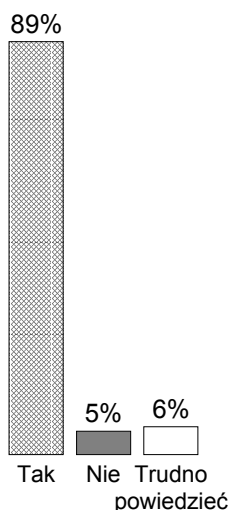
Ankietowani dopuszczają także możliwość innych długofalowych negatywnych konsekwencji wydarzeń z 11 września na arenie międzynarodowej. Ponad trzy czwarte przewiduje wzrost napięcia między Izraelem a Palestyną (79%), niemal taki sam odsetek obawia się nasilenia objawów nienawiści między ludźmi wyznającymi różne religie (78%).

¹ Por. komunikat CBOS „Czy Polsce zagraża terroryzm?”, wrzesień 2001.

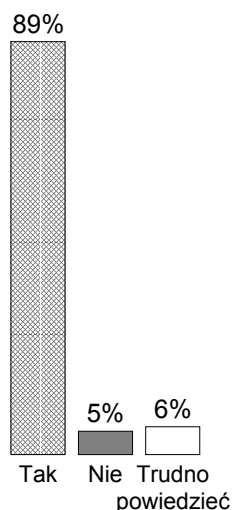
² Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (136) przeprowadzono w dniach 13-16 września 2001 roku na liczącej 1225 osób reprezentatywnej próbie losowo-adresowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY OSTATNIE ZAMACHY TERRORYSTYCZNE W STANACH ZJEDNOCZONYCH SPOWODUJĄ:

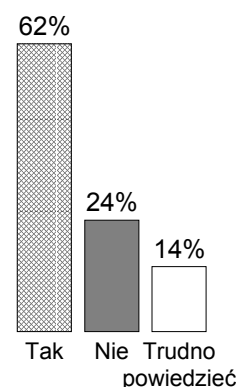
**ZJEDNOCZENIE SIĘ CAŁEGO
CYWILIZOWANEGO ŚWIATA
W WALCE Z TERRORYZMEM**

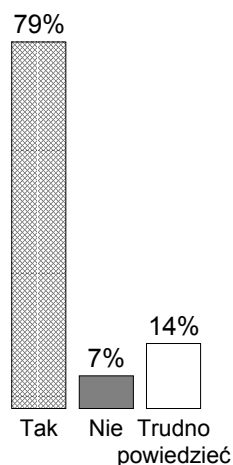
**WZROST NAPIĘCIA
MIĘDZYNARODOWEGO**

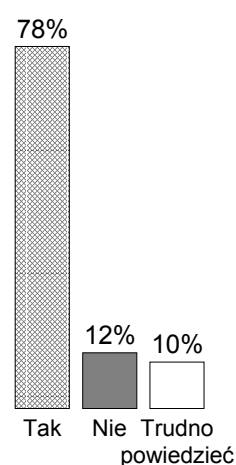
**WZROST TERRORYZMU
NA CAŁYM ŚWIECIE**

**WZROST NAPIĘCIA MIĘDZY IZRAELEM
A PALESTYNĄ**

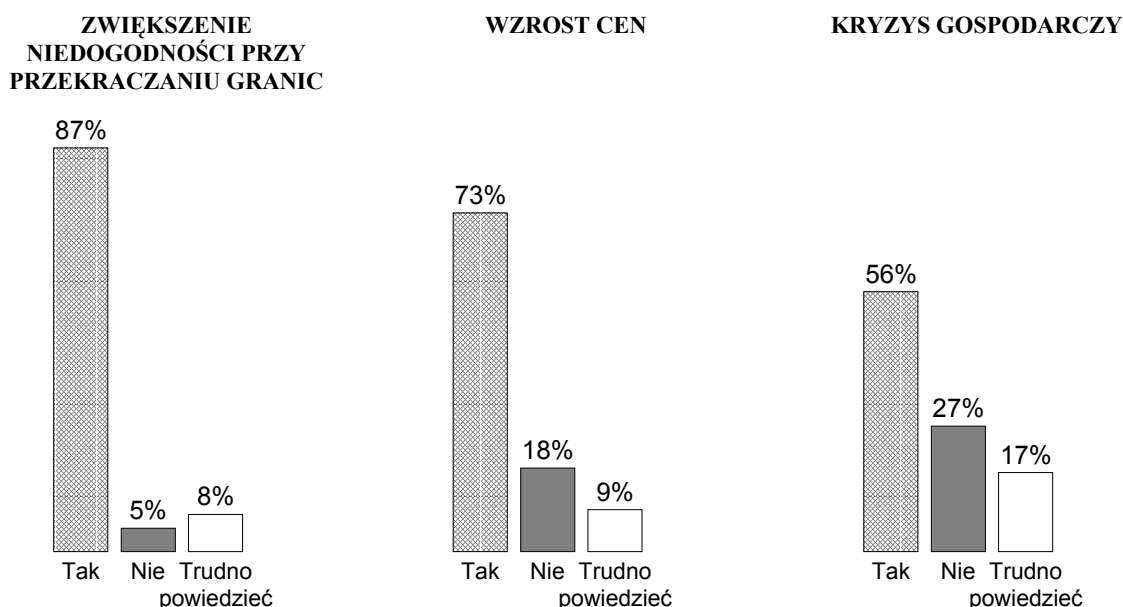

**WZROST NIENAWIŚCI MIĘDZY LUDŹMI
WYZNAJĄCYMI RÓŻNE RELIGIE**

Bardzo częste są również obawy przed innego rodzaju długofalowymi konsekwencjami ataku terrorystycznego na Stany Zjednoczone - takimi, które bezpośrednio mogą dotknąć każdego. Przede wszystkim chodzi tu o zwiększenie niedogodności przy przekraczaniu granic, czego obawia się aż 87% ogółu badanych - mniej więcej tyle samo we wszystkich grupach społecznych i kategoriach demograficznych.

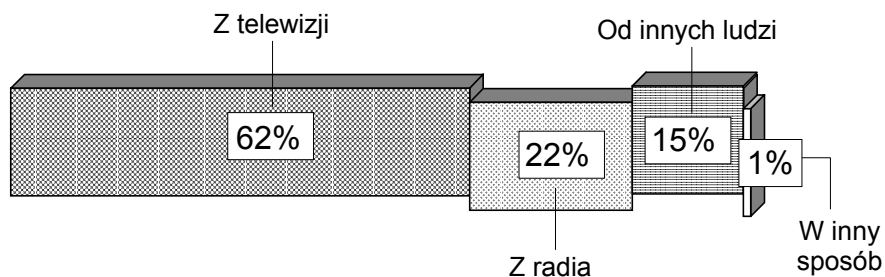
RYS. 2. JAK PAN(I) SĄDZI, CZY OSTATNIE ZAMACHY TERRORYSTYCZNE W STANACH ZJEDNOCZONYCH SPOWODUJĄ:

Blisko trzy czwarte ogółu ankietowanych (73%) obawia się wzrostu cen. Od takich obaw wolna jest niespełna jedna piąta badanych (18%), przy czym wśród osób z wyższym wykształceniem co czwarta (26%) uważa, że wydarzenia te raczej nie spowodują wzrostu cen, podczas gdy pogląd ten podziela tylko co dziewiąty respondent z wykształceniem podstawowym (11%). W tym względzie największym optymizmem wyróżniają się ci, którzy prowadzą samodzielną działalność gospodarczą. W tej grupie niewiele więcej niż połowa (54%) obawia się wzrostu cen, dwie piąte zaś (39%) uważa, że takiego zagrożenia nie ma.

Nieco ponad połowa ogółu badanych (56%) sądzi, że ostatnie zamachy terrorystyczne w Stanach Zjednoczonych spowodują kryzys gospodarczy. Podobnie jak w kwestii wzrostu cen, mniej obaw w tym zakresie żywią osoby lepiej wykształcone, a także respondenci pracujący na własny rachunek. Wśród badanych z wyższym wykształceniem przeważa opinia, że kryzysu gospodarczego raczej nie będzie. Dominuje ona także wśród pracujących na własny rachunek oraz członków kadry kierowniczej i inteligencji. Warto jeszcze dodać, że częściej niż inni pesymistami w tym względzie są mieszkańcy wsi i małych miast.

RYS. 3. OD KOGO OTRZYMAŁ(A) PAN(I) PIERWSZĄ WIADOMOŚĆ O TYM, CO STAŁO SIĘ W AMERYCE WE WTOREK 11 WRZEŚNIA?

Zazwyczaj o wydarzeniach na świecie dowiadujemy się bezpośrednio z telewizji, radia lub gazet. Tym razem wiadomość była tak wstrząsająca, że o tym, co stało się w Ameryce, ludzie starali się jak najszybciej zawiadomić swoich najbliższych lub znajomych. W sumie co siódmy badany (15%) otrzymał pierwszą informację na ten temat nie z mediów, lecz od innych ludzi: rodziny, przyjaciół, znajomych, np. przez telefon (12%), w miejscu pracy (2%), przypadkowo na ulicy, w sklepie itp. (1%). W ten sposób o tragedii w Stanach Zjednoczonych dowiadywały się przede wszystkim osoby młode (co czwarty badany w wieku od 25 do 34 lat), a także ankietowani z wyższym wykształceniem, mieszkańcy wielkich miast (co piąty w obu tych grupach).

Opracował

Michał STRZESZEWSKI

A N E K S

Tabela 1. Jak Pan(i) sądzi, czy ostatnie zamachy terrorystyczne w Stanach Zjednoczonych spowodują wzrost terroryzmu na całym świecie czy też nie spowodują?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	62	24	14	1225
Płeć				
Mężczyźni	59	30	11	585
Kobiety	64	18	17	640
Wiek				
18-24 lat	66	24	10	189
25-34	59	32	9	221
35-44	60	28	12	225
45-54	61	26	13	246
55-64	67	15	18	150
65 lat i więcej	61	13	25	194
Miejsce zamieszkania				
Wies	68	17	16	443
Miasto do 20 tys.	61	26	13	154
20-100 tys.	65	25	10	240
101-500 tys.	54	34	12	249
501 tys. i więcej mieszk.	54	24	22	140
Wykształcenie				
Podstawowe	63	14	24	327
Zasadnicze zawodowe	65	24	11	382
Średnie	63	27	10	407
Wyższe	46	42	12	109
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	51	38	11	74
Prac. umysł. niż. szczebla	59	30	11	97
Pracownicy fiz.-umysł.	68	26	6	103
Robotnicy wykwalifikowani	63	24	13	122
Robotnicy niewykwalifik.	61	28	11	42
Rolnicy	66	22	12	71
Pracujący na własny rach.	37	54	9	39
Bierni zawodowo				
Rencisci	60	19	21	148
Emeryci	63	14	23	218
Uczniowie i studenci	54	35	11	92
Bezrobotni	71	19	10	157
Gospodynie domowe i inni	69	16	15	61
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	60	30	10	184
spółce właścicieli	66	24	10	90
prywatnych i państwa	56	34	10	212
sekt. pryw. poza rolnict.	65	19	16	86
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	70	20	10	160
276-399	60	28	12	116
400-549	67	25	8	239
550-799	59	20	22	157
Powyżej 799 zł	53	35	11	214
Ocena własnych war. mater.				
Złe	68	17	14	467
Średnie	60	26	15	577
Dobre	54	35	12	182
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	62	17	21	68
Raz w tygodniu	64	22	14	633
1-2 razy w miesiącu	61	24	15	180
Kilka razy w roku	58	30	12	223
W ogóle nie uczestniczy	59	27	14	120
Poglądy polityczne				
Lewica	64	28	8	372
Centrum	62	26	12	337
Prawica	60	27	14	247
Trudno powiedzieć	62	13	25	269

Tabela 2. Jak Pan(i) sądzi, czy ostatnie zamachy terrorystyczne w Stanach Zjednoczonych spowodują **zwiększenie niedogodności przy przekraczaniu granic** czy też nie spowodują?

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	87	5	8	1225
Płeć				
Mężczyźni	89	6	6	585
Kobiety	85	5	10	640
Wiek				
18-24 lat	90	7	3	189
25-34	85	8	7	221
35-44	90	5	5	225
45-54	91	4	5	246
55-64	87	4	9	150
65 lat i więcej	76	5	20	194
Miejsce zamieszkania				
Wies	86	3	12	443
Miasto do 20 tys.	92	6	3	154
20-100 tys.	92	4	4	240
101-500 tys.	83	11	6	249
501 tys. i więcej mieszk.	83	5	13	140
Wykształcenie				
Podstawowe	79	4	17	327
Zasadnicze zawodowe	90	5	5	382
Średnie	89	6	5	407
Wyzsze	89	8	2	109
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	89	8	3	74
Prac.umysł.niz.szczebła	91	6	4	97
Pracownicy fiz.-umysł.	89	9	2	103
Robotnicy wykwalifikowani	89	4	7	122
Robotnicy niewykwalifik.	80	10	10	42
Rolnicy	85	3	12	71
Pracujący na własny rach.	95	0	5	39
Bierni zawodowo				
Rencisci	82	4	13	148
Emeryci	82	4	13	218
Uczniowie i studenci	90	7	3	92
Bezrobotni	90	4	6	157
Gospodynie domowe i inni	85	6	8	61
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	89	7	4	184
społce właścicieli	90	4	6	90
prywatnych i państwa	89	6	5	212
sekt. pryw. poza rolnict.	83	3	14	86
prywatnym gosp. rolnym				
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	93	3	4	160
276-399	88	4	7	116
400-549	88	7	6	239
550-799	82	6	12	157
Powyżej 799 zł	89	6	5	214
Ocena własnych war. mater.				
Złe	87	3	10	467
Średnie	86	7	7	577
Dobre	90	6	5	182
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	81	7	11	68
Raz w tygodniu	87	5	8	633
1-2 razy w miesiącu	87	5	8	180
Kilka razy w roku	89	6	5	223
W ogóle nie uczestniczy	81	6	13	120
Poglądy polityczne				
Lewica	91	5	3	372
Centrum	88	7	5	337
Prawica	90	5	5	247
Trudno powiedzieć	76	3	21	269

Tabela 3. Jak Pan(i) sádzi, czy ostatnie zamachy terrorystyczne w Stanach Zjednoczonych spowodujá wzrost cen czy te¿ nie spowodujá?
(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	73	18	9	1225
Płeć				
Me¿czy¿ni	73	20	6	585
Kobiety	74	15	11	640
Wiek				
18-24 lat	74	23	4	189
25-34	73	20	6	221
35-44	72	19	8	225
45-54	78	15	7	246
55-64	76	12	12	150
65 lat i wiêcej	67	14	19	194
Miejsce zamieszkania				
Wies	73	16	11	443
Miasto do 20 tys.	77	14	9	154
20-100 tys.	70	23	7	240
101-500 tys.	78	16	6	249
501 tys. i wiêcej mieszk.	72	18	10	140
Wykształcenie				
Podstawowe	72	11	16	327
Zasadnicze zawodowe	79	16	6	382
Srednie	72	22	6	407
Wy¿sze	65	26	9	109
Grupa społ.-zaw. pracujacy				
Kadra kier., inteligencja	69	29	2	74
Prac.umysl.hiz.szczebia	72	20	9	97
Pracownicy fiz.-umysl.	75	19	5	103
Robotnicy wykwalifikowani	80	13	7	122
Robotnicy niewykwalifik.	82	14	3	42
Rolnicy	78	9	13	71
Pracujacy na własny rach.	54	39	7	39
Bierni zawodowo				
Renciści	76	13	11	148
Emeryci	69	14	17	218
Uczniowie i studenci	73	26	2	92
Bezrobotni	75	20	6	157
Gospodynie domowe i inni	77	10	13	61
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	73	19	8	184
społce właścicieli				
prywatnych i państwa	87	11	2	90
sekt. pryw. poza rolnict.	69	25	6	212
prywatnym gosp. rolnym	76	9	15	86
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	83	11	6	160
276-399	68	22	9	116
400-549	85	9	6	239
550-799	71	18	11	157
Powyzej 799 zł	70	24	6	214
Ocena własnych war. mater.				
Złe	76	14	10	467
Srednie	74	17	9	577
Dobre	64	28	8	182
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	75	14	11	68
Raz w tygodniu	74	17	10	633
1-2 razy w miesiacu	74	18	9	180
Kilka razy w roku	76	20	4	223
W ogóle nie uczestniczy	68	19	13	120
Poglady polityczne				
Lewica	75	20	5	372
Centrum	77	16	7	337
Prawica	74	20	6	247
Trudno powiedzieć	67	13	20	269

Tabela 4. Jak Pan(i) sądzi, czy ostatnie zamachy terrorystyczne w Stanach Zjednoczonych spowodują kryzys gospodarczy czy też nie spowodują?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	56	27	17	1218
Płeć				
Mężczyźni	52	34	14	581
Kobiety	62	20	19	636
Wiek				
18-24 lat	54	26	19	189
25-34	49	39	11	221
35-44	60	28	12	225
45-54	60	26	14	242
55-64	57	23	20	149
65 lat i więcej	59	15	26	191
Miejsce zamieszkania				
Wies	59	21	20	443
Miasto do 20 tys.	65	22	13	152
20-100 tys.	53	30	16	239
101-500 tys.	53	36	11	245
501 tys. i więcej mieszk.	51	28	21	138
Wykształcenie				
Podstawowe	59	17	24	323
Zasadnicze zawodowe	60	25	16	381
Średnie	57	30	12	405
Wyższe	38	49	13	109
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	40	51	9	71
Prac.umysł.niz.szczebła	53	32	15	97
Pracownicy fiz.-umysł.	54	38	9	103
Robotnicy wykwalifikowani	61	23	17	122
Robotnicy niewykwalifik.	66	21	12	42
Rolnicy	60	25	15	71
Pracujący na własny rach.	42	54	4	39
Bierni zawodowo				
Renciści	55	25	20	144
Emeryci	58	18	24	218
Uczniowie i studenci	56	28	16	92
Bezrobotni	61	20	19	156
Gospodynie domowe i inni	69	16	15	61
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	55	32	13	182
społce właścicieli				
prywatnych i państwa	55	33	13	90
sekt. pryw. poza rolnict.	51	38	11	212
prywatnym gosp. rolnym	59	21	19	86
Dochody na jedną osobę				
Do 275 zł	70	20	10	159
276-399	56	27	16	116
400-549	60	25	15	239
550-799	53	29	18	154
Powyżej 799 zł	51	37	12	212
Ocena własnych war. mater.				
Złe	62	22	16	463
Średnie	57	25	17	573
Dobre	42	41	17	182
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	50	17	32	68
Raz w tygodniu	60	24	17	631
1-2 razy w miesiącu	58	25	17	180
Kilka razy w roku	54	34	12	220
W ogóle nie uczestniczy	47	37	15	117
Poglądy polityczne				
Lewica	59	31	11	369
Centrum	56	30	14	335
Prawica	57	30	13	247
Trudno powiedzieć	55	13	32	266

Tabela 5. Od kogo otrzymał Pan(i) **pierwszą** wiadomość o tym, co stało się w Ameryce we wtorek 11 września?
 1 - Z telewizji; 2 - Z radia; 3 - Powiedział mi, np. zadzwonił przyjaciel, znajomy, ktoś z rodziny;
 4 - Powiedziano mi o tym w miejscu pracy; 5 - Dowiedziałem(a) się od obcych ludzi - na ulicy,
 w sklepie itp., usłyszałem przypadkowo; 6 - W inny sposób

(%)

	1	2	3	4	5	6	Liczba osób
Ogółem	62	22	12	2	1	1	1225
Płeć							
Mężczyźni	59	25	12	2	1	1	585
Kobiety	66	19	11	1	2	1	640
Wiek							
18-24 lat	66	22	8	0	3	1	189
25-34	50	27	17	4	2	1	221
35-44	54	30	11	3	2	1	225
45-54	62	21	14	2	0	1	246
55-64	76	13	10	0	1	0	150
65 lat i więcej	75	15	8	0	1	0	194
Miejsce zamieszkania							
Wies	64	20	12	2	2	0	443
Miasto do 20 tys.	72	17	8	2	0	1	154
20-100 tys.	60	24	12	1	1	1	240
101-500 tys.	60	25	11	1	1	2	249
501 tys. i więcej mieszk.	57	23	14	2	3	1	140
Wykształcenie							
Podstawowe	73	13	11	2	1	0	327
Zasadnicze zawodowe	63	23	12	1	1	0	382
Średnie	57	27	10	2	2	1	407
Wyższe	51	26	17	2	2	2	109
Grupa społ.-zaw. pracujący							
Kadra kier., inteligencja	43	34	17	2	2	2	74
Prac. umysł. fiz. szczerbia	49	28	12	7	1	4	97
Pracownicy fiz. - umysł.	49	37	11	1	2	0	103
Robotnicy wykwalifikowani	53	29	12	6	0	0	122
Robotnicy niewykwalifik.	52	23	18	8	0	0	42
Rolnicy	65	21	13	0	0	1	71
Pracujący na własny rach.	45	34	22	0	0	0	39
Bierni zawodowo							
Renciści	75	15	7	0	1	1	148
Emeryci	74	13	11	0	1	0	218
Uczniowie i studenci	68	18	8	0	7	0	92
Bezrobotni	66	20	13	0	1	0	157
Gospodynie domowe i inni	80	10	5	0	3	2	61
Pracuje w:							
inst. państw., publicznej	50	27	20	1	1	1	184
spółce właścicieli							
prywatnych i państwa	55	34	2	8	1	1	90
sekt. prywat. poza rolnict.	46	33	14	5	1	1	212
prywatnym gosp. rolnym	67	19	13	0	0	1	86
Dochody na jedną osobę							
Do 275 zł	68	20	11	0	1	0	160
276-399	70	11	15	1	2	1	116
400-549	65	21	9	2	1	0	239
550-799	58	26	12	0	3	1	157
Powyżej 799 zł	60	23	11	2	2	0	214
Ocena własnych war. mater.							
Złe	69	17	12	0	1	1	467
Średnie	61	23	12	2	2	0	577
Dobre	52	32	10	3	1	2	182
Udział w prakt. religijnych							
Kilka razy w tygodniu	75	13	11	0	0	0	68
Raz w tygodniu	61	24	11	2	1	0	633
1-2 razy w miesiącu	69	14	12	0	2	2	180
Kilka razy w roku	59	23	13	2	1	0	223
W ogóle nie uczestniczy	64	22	8	2	1	1	120
Poglądy polityczne							
Lewica	64	23	11	1	0	1	372
Centrum	59	25	16	3	2	0	337
Prawica	61	25	10	1	2	1	247
Trudno powiedzieć	68	18	8	1	2	1	269